

Piosenka o trzystu czwartym (1943)

Opracowanie historyczno-literackie

Piosenka o trzysta czwartym (1943)

muzyka: Władysław Rysy, Marcin Ritter (dla Koncert Niepodległości)

słowa: por. Stanisław "Kotowicz" Peżko

Piosenka o trzysta czwartym, to piosenka wojskowa o polskim 304 Bombowym Dywizjonie „Ziemi Śląskiej”. Autorami utworu byli lotnicy tej jednostki. Muzykę napisał porucznik obserwator Władysław Rysy, a słowa porucznik Stanisław „Kotowicz” Peżko.

Nota historyczna

304 Dywizjon Bombowy „Ziemi Śląskiej” im. księcia Józefa Poniatowskiego¹ w składzie Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii powstał 23 sierpnia 1940 roku w bazie RAF (Royal Air Force – Królewskie Siły Powietrzne) w Bramcote. Nawiązanie w nazwie do Śląska odnosiło się do przedwojennej przynależności części personelu.

Pierwszym polskim dowódcą był podpułkownik Jan Biały². Początkowo 304 szkolił się na 3-osobowych lekkich bombowcach Fairey Battle³.

Wellington IC i załoga 304 polskiego dywizjonu bombowego w Dale lub Talbenny w południowej Walii, listopad 1942. Źródło: Imperial War Museums

¹ Linki internetowe do materiałów o 304 Dywizjonie: Artykuł na [Warhist](#), Zdjęcia na [Polish Air Force](#), Strona na [Wikipedii](#)

² Jan Biały, ps. „Kadłub”, „Pokrywka” (ur. 16 czerwca 1897 w Krakowie, zm. 2 października 1984 w Bytomiu) – pułkownik pilot Wojska Polskiego, oficer Armii Polskiej, Polskich Sił Zbrojnych, Armii Krajowej, dowódca 304 dywizjonu bombowego, uczestnik wojny polsko – bolszewickiej, kampanii wrześniowej, Powstania Warszawskiego, po wojnie więzień NKWD, UB, cichociemny. Znajomość języków: niemiecki, ukraiński, angielski. Zwykły Znak Spadochronowy nr 0189, Bojowy Znak Spadochronowy nr 1964. Strona na [Wikipedii](#)

³ Fairey Battle – brytyjski lekki samolot bombowy, skonstruowany w 1936 roku w wytwórni Fairey Aviation. Jednosilnikowy trzymiejscowy dolnopłat o konstrukcji metalowej z chowanym podwoziem. Używany bojowo w początkowym okresie II wojny światowej, głównie przez brytyjskie lotnictwo RAF. Samoloty te były masowo używane jako dzienne bombowce podczas kampanii francuskiej w 1940 roku, ponosząc duże straty, po czym zostały przesunięte do działań nocnych i szkolenia. W 1939 roku były przewidziane na wyposażenie lotnictwa polskiego, lecz nie zostały dostarczone przed wybuchem wojny, natomiast stanowiły następnie pierwsze wyposażenie polskich dywizjonów bombowych formowanych w Wielkiej Brytanii. Używane też przez lotnictwo belgijskie, greckie, tureckie i południowoafrykańskie. Wycofane ze służby operacyjnej po 1941 roku, pozostały masowo używane do szkolenia załóg do końca wojny, także w Kanadzie i Australii. Artykuł na [Samoloty Polskie](#), Strona na [Wikipedii](#)

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Po wielkich stratach w kampanii kontynentalnej, wynikających raczej z błędnej taktyki niż domniemanej przestarzałości, używano ich już tylko do lotów nocnych i do szkolenia. Od listopada polscy lotnicy przesiedli się na 6-osobowe, dwusilnikowe samoloty bombowe Vickers Wellington⁴. Ten produkowany od 1937 roku bombowiec był w tamtym czasie główną siłą brytyjskiego Bomber Command.

1 grudnia 1940 roku 304 Dywizjon wszedł w skład 1 Grupy Dowództwa Lotnictwa Bombowego. Jednostka przeniosła się do bazy w Syerston, gdzie kontynuowała szkolenie. Gotowość operacyjną osiągnięto 23 kwietnia 1941 roku. Jednostka dowodzona wówczas przez majora Piotra Dudzińskiego⁵ składała się z 24 polskich 6-osobowych załóg oraz 180 osób służb naziemnych.

Debiutem bojowym dywizjonu była noc z 24 na 25 kwietnia, kiedy to dwie załogi wzięły udział w nalocie na zbiorniki paliwa w porcie Rotterdam. W kolejnych miesiącach polscy lotnicy wielokrotnie brali udział w atakach na niemieckie miasta oraz niemieckie zgrupowania we francuskich portach. Bombardowano między innymi: Bremę, Emden, Hamburg, Kolonię, Rostock i Szczecin.

Bombowiec Wellington 304 Dywizjonu z czasu służby w Bomber Command. Źródło: polishairforce.pl

Na początku 1942 roku nastąpiła intensyfikacja tych nalotów. Niestety, dywizjon ponosił coraz większe straty. W trakcie służby w Bomber Command polscy lotnicy wykonali 488 akcji bojowych, podczas których zrzucili około 800 ton bomb. Ceną za to było 120 lotników zabitych lub rannych i 35 wziętych do niewoli.

⁴ Vickers Wellington – brytyjski dwusilnikowy średni bombowiec okresu II wojny światowej, budowany w zakładach Vickers-Armstrong. Był podstawowym brytyjskim nocnym bombowcem dalekiego zasięgu pierwszych lat wojny i podstawowym bombowcem używanym w lotnictwie polskim w Wielkiej Brytanii. Artykuł na [Samoloty Polskie](#), Artykuł na [World War 2 Planes](#), Strona na [Wikipedii](#)

⁵ Piotr Paweł Dudziński (ur. 4 czerwca 1899 we Lwowie, zm. 22 lutego 1974 w Londynie) – pułkownik pilot Wojska Polskiego, dowódca dywizjonu 304, kawaler Virtuti Militari. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej i II wojny światowej, Challenge 1930 i Challenge 1934. Strona na [Wikipedii](#)

Wobec problemów z uzupełnieniami 10 maja oficjalnie przeniesiono 304 Dywizjon do Dowództwa Obrony Wybrzeża⁶. Z bazy Tiree dywizjon latając na specjalnie przystosowanych Wellingtonach prowadził służbę patrolową nad północnym Atlantykiem. Po miesiącu przeniósł się do Dale, skąd operował nad Zatoką Biskajską. Były to długie, wyczerpujące fizycznie i psychicznie loty. Głównym zadaniem było tropienie i niszczenie niemieckich okrętów podwodnych. Walki z u-bootami trafiały się rzadko. Do końca wojny

Wellington GR Mk XIV (wersja używana przez Obronę Wybrzeża) 304 Dywizjonu uszkodzony po walce, podczas której zatopił niemiecki okręt podwodny (U-321?). Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe

dywizjonowi potwierdzono zatopienie dwóch i uszkodzenie również dwóch okrętów podwodnych. To pozornie niewiele, ale trzeba pamiętać, że istotną służby dywizjonów Obrony Wybrzeża była stała presja na niemieckie oraz włoskie jednostki i utrudnianie im skutecznego operowania już przez samą świadomość własnej obecności.

W czasie tych patroli zdarzały się też walki z niemieckimi samolotami Ju-88. Były one bardzo groźnym przeciwnikiem dla

odpornych, ale ociążałych Wellingtonów. Wyszkolenie i zaciekłość polskich załóg sprawiały, że także one były dla Niemców trudnym przeciwnikiem.

Do legendy przeszła epicka walka załogi porucznika Stanisława Targowskiego, która 16 września 1942 roku odparła ataki aż 6 (!) Junkersów. Dywizjon stacjonował w Dyle do 19 września 1944 roku, kiedy to przeniósł się do Benbecula na Hybrydach Zewnętrznych. Ostatnią bojową służbą „Trzysta Czwartego” było tropienie niemieckich okrętów podwodnych, które nie poddały się po kapitulacji III Rzeszy.

⁶ RAF Coastal Command – w latach 1936-69 jedna z trzech części składowych Royal Air Force. Została sformowana w roku 1936 jako morska formacja RAF. W roku 1937 Royal Navy sformowała niezależną Fleet Air Arm. Głównym zadaniem RAF Coastal Command było osłanianie konwojów przed atakami U-Bootów niemieckiej Kriegsmarine, które od roku 1940 operowały w tzw. „wilczych stadach”, a także chronienie statków alianckich przed akcjami samolotów Luftwaffe. Tak więc podstawowe działania Coastal Command były działaniami defensywnymi, w dążeniu do zabezpieczenia linii zaopatrzenia na wielu teatrach działań, przede wszystkim na Morzu Śródziemnym, Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej oraz na Atlantyku. Artykuł na [Wikipedii](#)

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Przez prawie 3 lata służby w Obronie Wybrzeża 304 Dywizjon odbył 2451 lotów bojowych, stracił 19 samolotów. 69 lotników zostało zabitych lub rannych. Do bilansu trzeba dodać 31 lotników, którzy zginęli w wypadkach.

W związku z zakończeniem wojny 14 czerwca 1945 roku dywizjon został przeniesiony do Dowództwa Transportowego RAF. Latał do Grecji i Włoch na transportowcach Vickers Warwick. Od kwietnia 1946 roku operował już tylko na obszarze Wielkiej Brytanii na samolotach Halifax. Oficjalne rozwiązanie jednostki nastąpiło 18 grudnia 1946 roku w bazie Chedburgh.

Warto wspomnieć na koniec, że 304 Dywizjon nie był jedyną polską jednostką bombową w Wielkiej Brytanii. Razem z nim walczyły też dywizjony: 300, 301 i 305.

Analiza tekstu

Tekst piosenki składa się z trzech zwrotek bez refrenu. Napisano go w czasie służby dywizjonu nad Zatoką Biskajską – gdzieś między czerwcem 1942 i wrześniem 1944 roku. Jest to klasyczna „wojacka piosenka” opowiadająca o służbie, walce i braterstwie.

W pierwszej zwrotce autor określa „miejsce akcji” – to „szare Biskaje” (Zatoka Biskajska). „Biały grat” który jest domem lotników to bombowiec Wellington w białym malowaniu Coastal Command. W czasie wielogodzinnych patroli był on namiastką domu dla polskich lotników. Zwrotkę kończy nutka „czarnego humoru”. Poczta nadawana przez bazę „kogo rekin będzie jadł” to po prostu informacje o własnych stratach.

Druga zwrotka to „reportaż z pola walki”. Autor z jednej strony opisuje jak mogą zginąć lotnicy (kula przebiję zbiornik). Z drugiej przypomina co będzie, kiedy załoga „białego grata” zwycięży – Niemiec z zatopionego okrętu „wodę będzie pił”. Dalej mamy braterskie wezwanie do walki, przypominające, że to właśnie teraz jest czas walki z Niemcem, który wygnał naszych lotników z ich Ojczyzny. Dlatego choć tylko raz się żyje, trzeba się bić.

Piosenkę kończy krótki opis służby patrolowej, która polegała na wielogodzinnym „tropieniu” – żmudnej obserwacji powierzchni morza w poszukiwaniu dźwiękowych i wizualnych śladów wrogich jednostek. Kiedy wytropiono wroga, następował atak i zniszczenie celu.

Wymieniony tutaj „u-boot” to skrótowa nazwa niemieckich okrętów podwodnych.

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

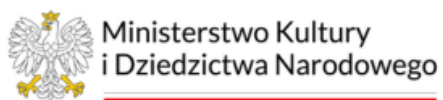
Warto pamiętać, że autorzy piosenki byli lotnikami 304 Dywizjonu i pokazywali w tym utworze swoje własne przeżycia i emocje.

Autor opracowania: Piotr Pacak

Opracowanie utworu "Piosenka o trzysta czwartym" dostępne jest na licencji CC-BY.

ŚPIEWNIK **NIEPODLEGŁOŚCI**

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „Patriotyzm Jutra”.